

www.dereta.rs

Biblioteka
STRIPOTEKA

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
A PRINCESS OF MARS
Edgar Rice Burroughs

Copyright © ovog izdanja *Dereta*

Edgar Rajs Barouz

Marsovska princeza

Prevod sa engleskog
Dragan Golubović

Beograd
2019.
DERETA

Mom sinu Džeku

PREDGOVOR

Čitaocima ovog dela

Iznoseći pred vas rukopis kapetana Kartera, prepun neobičnih događaja, osećam potrebu da napišem nekoliko reči o njegovoj izuzetnoj ličnosti.

Moja prva sećanja na kapetana Kartera odnose se na nekoliko meseci koje je proveo u kući moga oca u Virdžiniji, neposredno pre početka građanskog rata. Ja sam tada bio petogodišnji dečak, ali dobro se sećam visokog, tamnopusutog čoveka, pažljivo obrijane brade i atletske građe, koga sam zvao čika Džek.

Činilo mi se da se on neprestano smeje; predavao se dečjim igrama sa istom prostodušnošću kakvu je izražavao i u trenucima opuštenosti sa muškarcima i ženama svojih godina. Umeo je i da po čitav sat zabavlja moju baku pričama iz svog neobičnog i uzbudljivog života po celom svetu. Svi smo ga voleli, a naši robovi su, takoreći, obožavali zemlju kojom on hoda.

Bio je izvanredan muškarac, visok dobrih sto osamdeset pet centimetara, širokih ramena i uskih kukova. Njegovo držanje odavalo je iskusnog borca. Lice mu je bilo pravilnih

i oštarih crta, kosa crna i kratko ošišana, a čeličnosive oči izražavale su snažan karakter, pun žara i žustrine, dok su istovremeno reflektovale odanost. Imao je savršene manire, uglađenost tipičnu za najplemenitiju južnjačku gospodu.

Njegova jahačka veština, naročito u lovu sa psima, bila je čudesna čak i u toj zemlji veličanstvenih konjanika. Često sam slušao kako ga moj otac opominje zbog krajnje nemarnosti, ali on bi se samo nasmejao i rekao da se još nije oždrebio konj koji bi ga izbacio iz sedla.

Kada je počeo rat, otišao je od nas i nisam ga video nekih petnaestak godina. Vratio se neočekivano, i ja sam bio vrlo iznenađen, primetivši da uopšte nije ostario, bar njegova spoljašnjost nije ukazivala na to. U društvu je bio isti onaj prijatni i veseli momak kao i pre mnogo godina, ali kada bi mislio da je sam, viđao sam kako satima sedi zamišljen, sa izrazom čežnje i beznadežnog jada; i noću bi tako sedeo i gledao u nebesa, nisam znao zašto dok, godinama kasnije, nisam pročitao ovaj rukopis.

Ispricao nam je da je posle rata neko vreme ispirao i kopao zlato u Arizoni, a uspeh je bio očigledan po neograničenoj količini novca kojim je raspolagao. Detalje iz svog života tokom tih godina nije mnogo pominjao, tačnije, uopšte nije pričao o tom periodu.

Ostao je kod nas oko godinu dana, a zatim otišao u Njujork i kupio jedan mali plac na Hadsonu, gde sam ga posećivao svake godine pri svojim povremenim odlascima na njujoršku tržnicu jer smo otac i ja u to vreme držali lanac trgovina robom široke potrošnje, raspoređenih po celoj Virdžiniji. Kapetan Karter je imao predivnu kolibicu na steni iznad reke i tokom jedne od svojih poslednjih poseta,

u zimu 1885. godine, primetio sam da je vrlo obuzet radom na pisanju, kako sada pretpostavljam, ovog rukopisa.

Tada mi je rekao da, ukoliko mu se bilo šta desi, želi da ja preuzmem upravljanje njegovim imanjem i dao mi ključ sefa u njegovoj radnoj sobi, rekavši da su unutra njegov testament i neka lična uputstva koja moram da pratim do tančina.

Pošto sam se povukao na počinak, sa prozora sam spazio kako pod mesečinom stoji na rubu stene iznad Hadsona, ruku ispruženih prema nebu kao da mu upućuje molbu. Tada sam pomislio da se moli, mada uopšte nisam imao utisak da je naročito religiozan čovek.

Nekoliko meseci posle te posete, 1. marta 1886. godine, čini mi se, primio sam telegram kojim me je pozvao da odmah dođem kod njega. Pošto sam oduvek bio njegov miljenik među pripadnicima mlađe generacije Kartera, požurio sam da izvršim ono što je tražio.

Stigao sam na malu stanicu oko kilometar i po od njegovog imanja 4. marta 1886. ujutru i, kada sam kočijašu rekao da hoću da me odveze do kapetana Kartera, on mi je odgovorio da, ako sam kapetanov prijatelj, ima vrlo lošu vest za mene; kapetana je, rano tog istog jutra, čuvar sa susednog imanja našao mrtvog.

Ta vest me nekako nije iznenadila, ali požurio sam do njegove kuće, da bih se pobrinuo za telo i preuzeo njegove poslove.

Zatekao sam čuvara koji ga je našao, zajedno sa šefom lokalne policijske stanice i još nekoliko građana, okupljene u njegovoj radnoj sobici. Čuvar je iznosio neke detalje o tome kako je našao leš, koji je u to vreme bio još topao.

Rekao je da ga je našao potpuno ispruženog u snegu, ruku podignutih iznad glave, okrenutih prema rubu stene, a kada mi je pokazao mesto na kome ga je našao, meni sinu da sam ga i ja baš tu viđao onih noći kada je izgledao kao da se moli, sa rukama dignutim prema nebu.

Na telu nije bilo znakova nasilja i komisija za pregled leševa je, uz pomoć lokalnog lekara, vrlo brzo zaključila da je smrt nastupila usled srčanog udara. Ostavši sam u radnoj sobi, otvorio sam sef i istresao sadržaj fioke u kojoj mi je rekao da ću naći uputstva. Jednim delom su bila zaista čudna, ali ispoštovao sam ih do najmanjeg detalja.

Zahtevao je da njegovo nebalsamovano telo prenesem u Virdžiniju i položim ga u otvoren kovčeg, u unutrašnjosti groba koji je on ranije osmislio i koji je, kako sam kasnije saznao, imao dobru ventilaciju. U uputstvima koja sam našao zahtevao je da se lično pobrinem da sve to bude izvedeno tačno onako kako je on tražio, ako treba i krišom.

Imovinu je zaveštao tako da prihode dobijam narednih dvadeset pet godina, kada bi trebalo da glavnica pripadne meni. Njegova dalja uputstva odnosila su se na ovaj rukopis, koji je trebalo da jedanaest godina ostane zapečaćen i nepročitan, u stanju u kakvom sam ga i našao; takođe, nisam smeo da otkrivam njegov sadržaj pre nego što prođe dvadeset jedna godina od kapetanove smrti.

Čudna stvar u vezi sa grobom u kom njegovo telo još uvek leži jesu masivna vrata sa jednom jedinom velikom, pozlaćenom bravom na oprugu, koja može da se otvori samo iznutra.

Vaš odani
Edgar Rajs Barouz

U BRDIMA ARIZONE

Ja sam vrlo star čovek, ni sam ne znam koliko. Možda imam sto godina, možda i više, ali ne znam tačno koliko, jer nisam stario kao drugi ljudi, niti se sećam detinjstva. Otkad znam za sebe, bio sam tridesetogodišnjak. Danas izgledam isto kao i pre više od četrdeset godina, ali osećam da ne mogu živeti večno; jednog dana ću umreti pravom smrću iz koje nema uskrснуća. Ne vidim razlog da se bojim smrti, jer sam umro već dva puta i još uvek sam živ, ali užasnut sam time isto kao i vi koji nikada niste umirali i mislim da sam zbog tog straha od smrti ubeđen u sopstvenu smrtnost.

Zbog te ubeđenosti sam i odlučio da zapišem pripovest o zanimljivim periodima u svom životu i o svojoj smrti. Taj fenomen nisam u stanju da objasnim. Jedino što mogu je da rečima običnog plaćenika ispričam hroniku neobičnih događaja koji su me zadesili tokom deset godina, dok je moje telo ležalo skriveno u jednoj pećini u Arizoni.

Nikome nisam ispričao ovu priču, niti će smrtnici čitati ovaj rukopis dok ne protekne znatan broj godina posle moje smrti. Znam da običan ljudski um neće poverovati u

ono što ne može da shvati, pa nemam nameru da se izlažem izrugivanju javnosti, vernika i štampe, koji bi u meni videli najobičnijeg beslovesnog lažova samo zato što govorim golu istinu, koju će jednog dana i nauka potkrepiti. Možda će neki od podataka o Marsu i saznanja koja ću izneti u ovoj hronici pomoći bržem razumevanju tajni te naše sestrinske planete, tajni koje su to za vas, ali ne više i za mene.

Zovem se Džon Karter; poznatiji sam kao kapetan Džon Karter iz Virdžinije. Pred kraj građanskog rata u mom posedu našlo se nekoliko stotina (konfederacijskih) dolara i plata konjičkog kapetana vojske koja više nije postojala; služio sam državi koja je nestala sa nadama Juga. Besposlen i bez novca, u situaciji kada je kraj jedinom načinu da zaradim, borbi, odlučio sam da se probijem na jugozapad i pokušam da preokrenem svoju sreću u potrazi za zlatom.

Skoro godinu dana proveo sam tražeći zlato, u društvu sa još jednim oficirom konfederacije, kapetanom Džejmsom K. Paelom iz Ričmonda. Imali smo ludu sreću, jer smo krajem zime 1865. godine, posle mnogo napora i zlopačenja, otkrili najbogatiju zlatnu žilu rude kvarca koju smo mogli da zamislimo u najluđim snovima. Pael, koji je zapravo bio rudarski inženjer, ustanovio je da smo, za nešto više od tri meseca otkrili rudu u vrednosti od preko milion dolara.

Pošto smo imali vrlo grubu opremu, odlučili smo da se jedan od nas vrati u civilizaciju, pokupuje neophodnu aparaturu i angažuje potreban broj ljudi za pravilnu eksploataciju rudnika.

Pošto je Pael poznavao teren isto kao što je bio upoznat sa potrebnom mehaničkom opremom za kopanje rude, zaključili smo da je bolje da on pođe na put. Složili smo

se da ja branim naše pravo na rudu od nekakvog zalutalog kopača koji bi da je preotme.

Trećeg marta 1866. godine Pael i ja smo spakovali njegov provijant na dva naša magarca i on je, pozdravivši se sa mnom, uzjahao svog konja i pošao niz planinu, prema dolini koju je morao da pređe u prvoj etapi puta.

Jutro kada je Pael pošao bilo je, kao i skoro sva jutra u Arizoni, lepo i vedro; gledao sam za njim i grupicom njegovih životinja dok su silazili niz padinu prema dolini, i tokom celog prepodneva povremeno sam bacao pogled za njima dok su prelazili brežuljke ili se pojavljivali na zaravnima. Pauela sam poslednji put video oko tri sata posle podne, kada je zašao u senku na suprotnoj strani doline.

Nekih pola sata kasnije slučajno sam pogledao preko doline i zaprepastio se primetivši tri tačkice otprilike na istom mestu na kom sam poslednji put video drugara i njegove dve tovarne životinje. Nisam paničar, ali što sam više pokušavao da ubedim sebe da je sa Paelom sve u redu i da su tačkice koje idu za njim antilope ili divlji konji, sve manje sam verovao u to.

Otkad smo zašli na tu teritoriju, nismo sreli nijednog neprijateljski raspoloženog Indijanca, pa smo se opustili do krajnje neopreznosti i počeli da ismevamo priče koje smo čuli o velikom broju tih opakih pljačkaša koji su opsedali puteve i taksu naplaćivali životima i patnjama svake grupe belaca koja je pala u njihove nemilosrdne kandže.

Znao sam da je Pael dobro naoružan i iskusan u borbi protiv Indijanaca; ali i ja sam godinama živeo i borio se sa Sijuksima na Severu, i znao sam da nema velike šanse protiv prevejanih apačkih tragača. Najzad sam se, ne mogavši

više da izdržim neizvesnost, naoružao sa svoja dva kolta i karabinom, opasao se sa dva pojasa municije, osedlao konja i pošao niz put kojim je Pael tog jutra otišao.

Ubrzo sam stigao na relativno ravan teren, pa sam poterao konja u galop i, jašući kuda sam mogao, nešto pre sumraka stigao sam do mesta na kome su se oni drugi tragovi pridružili Paelovim. Bili su to tragovi tri nepotkovanog ponija u galopu.

Požurio sam za tim tragovima sve dok me smrkavanje nije prisililo da sačekam izlazak meseca i dalo priliku da razmislim je li ova potera razumna. Moglo je da se desi da, poput neke nervozne domaćice, zamišljam nemoguće opasnosti i da se Pael, kad ga stignem, slatko nasmeje mojim strahovima. U svakom slučaju, nisam osetljiv tip i uvek sam u životu poštovao i izvršavao svoje dužnosti i obaveze; tome bih mogao da zahvalim i počasti dobijene u tri države, kao i odlikovanja i prijateljstva jednog starog i moćnog cara, kao i nekolicine kraljeva manjeg značaja, u čijim službama sam mnogo puta okrvavio svoj mač.

Oko devet sati mesečina je dala dovoljno svetla za nastavak puta, pa sam bez većih teškoća tragove pratio brzim korakom ili lakim trkom dok, oko ponoći, nisam stigao do izvora pored kog je Pael nameravao da prenoći. Na tom mestu sam se pojavio iznenada; bilo je pusto, i bez ikakvih znakova skorašnjeg logorovanja.

Bilo je važno što sam primetio tragove jahača iz potere i bio sam ubeđen da slede Paelove, samo nakratko prišavši izvoru da uzmu vodu; uvek su išli istom brzinom kao i on.

Bio sam uveren da su u poteri Apači i da hoće da ga zarobe zbog bolesnog zadovoljstva koje nalaze u mučenju, pa sam

konja poterao veoma opasnom brzinom, uzalud se nadajući da ću stići te crvene bitange pre nego što ga napadnu.

Razmišljanja su mi odjednom prekinuli slabi odjeci i dva pucnja daleko ispred mene. Znao sam da sam Paelu sada potrebniji nego ikada i odmah sam, na uzanom i teškom planinskom putu, poterao konja najvećom mogućom brzinom.

Napredovao sam možda i više od kilometra ne čuvši nove pucnjeve, kad put odjednom, blizu vrha prolaza, izbi na malu zaravan. Prošao sam kroz uzanu i nadsvodenu klisuru, i odjednom se našao na platou, a prizor koji sam ugledao zaprepastio me je i užasn timer.

Malena visoravan se belela od indijanskih šatora, a oko petsto crvenih ratnika bilo je okupljeno oko nečega što se nalazilo blizu središta logora. Pažnja im je bila toliko zaokupljena da me uopšte nisu primetili i lako sam mogao da se vratim u mračni prolaz kroz klisuru, i sasvim bezbedno pobegn timer odatle. U svakom slučaju, činjenica da mi to nije ni palo na pamet sve do sutradan ne dozvoljava mi da se pozivam na bilo kakvo svoje junaštvo, na šta bi pripovedanje ovog događaja inače moglo da mi da pravo.

Mislim da nisam rođen da budem junak jer mi, u stotinama prilika u kojima sam se svojevoljno suočavao sa smrću, nikakav drugi izbor nije padao na pamet sve dok nisu protekli sati od samog događaja. Očito da funkcionišem tako što sam podsvesno primoran da rešavam zadatke bez nekog naročitog razmišljanja. U svakom slučaju, nikada nisam zažalio što kod mene kukavičluk nikada nije bio opcija.

Tada sam, naravno, bio siguran da se u središtu njihove pažnje nalazi Pael, mada ne bih znao jesam li prvo razmišljao ili delao; znam samo da sam, ugledavši taj prizor, potegao revolvere i pucajući i vičući iz petnih žila jur-nuo u napad na čitavu vojsku ratnika. Pokazalo se da, kako sam bio sam, nisam mogao upotrebiti bolju taktiku, jer su se crvenokošci, zatečeni i ubeđeni da ih napada cela regimenta vojnika, okrenuli i razbežali na sve strane da što pre dohvate svoje lukove, strele i puške.

Prizor koji sam ugledao kada su se razbežali prestravio me je i razbesneo. Obasjan jakom arizonskom mesečinom, tu je ležao Pael, poput ježa, izboden smrtonosnim strelama ratnika. Bio sam ubeđen da je mrtav, ali sam hteo da sprečim dalje unakažavanje njegovog tela, a to sam morao da uradim munjevitom brzinom.

Dojahavši do njega, sagnuo sam se iz sedla, uhvatio ga za pojas sa municijom, digao i prebacio preko hrbata mog konja. Okrenuo sam se i video da bi povratak putem kojim sam došao bio opasniji nego prelazak preko zaravni pa sam, zarivši mamuze u bokove svoje jadne životinje, jurnuo prema prolazu koji sam primetio na suprotnoj strani platoa.

Indijanci su dotad već shvatili da sam sâm, pa su jurnuli u napad psovka, strelama i pušcanom municijom. Nekoliko činjenica – da je pod svetlošću meseca teško pogoditi metu bilo čime sem psovkom, da su bili zatečeni mojim iznenadnim napadom i da sam bio pokretna meta – spasle su me raznih smrtonosnih neprijateljskih projektila i omogućile mi da stignem do senki okolnih vrhova pre nego što su mogli da organizuju ikakvu valjanu poturu.

Moj konj je išao praktično bez vođstva jer sam mislio da će on verovatno lakše od mene naći put do prolaza, i tako se desilo da nije krenuo prolazom za koji sam se nadao da će me odvesti u bezbednost doline, već kroz tesnac koji vodi do vrha planine. U svakom slučaju, toj slučajnosti verovatno i dugujem svoj život, fantastične doživljaje i avanture koji su me zadesili tokom sledećih deset godina.

Počeo sam da shvatam da sam na pogrešnom putu kad sam čuo da uzvici mojih divljih progonitelja postaju sve tiši i zaostaju u daljini sa moje leve strane.

Shvatio sam da su otišli levo od formacije nazubljenih stena na rubu platoa, dok je mene i Paelovo telo konj odneo desno odatle.

Skrenuli smo na jedan ispušt iznad puta, koji je ostao za nama sa moje leve strane, i ugledao grupu divljaka u poteri kako zamiče iza obližnje okuke.

Znao sam da će Indijanci ubrzo otkriti da su na pogrešnom putu, pa će nastaviti poteru u pravom smeru, čim otkriju moje tragove.

Nisam odmakao daleko odatle kad sam, iza jedne okuke pod visokom liticom, izbio na izvrstan put. Bio je ravan i dovoljno širok, vodio je nagore i u pravcu kojim bih pošao. Litica se uzdizala nekoliko desetina metara desno, a na levoj je gotovo vertikalno padala do dna kamenite jaruge.

Išao sam tim putem nekih stotinak metara, kad sam se, prošavši oštru okuku nadesno, našao pred ulazom u veliku pećinu. Otvor je bio visok oko sto dvadeset centimetara i širok oko metar, i put se završavao pred njim.

Sada je već bilo jutro i sa, karakterističnim za Arizonu, zapanjujućim nedostatkom zore, svanulo je takoreći bez upozorenja.

Sjahao sam i Pauela spustio na zemlju, ali ni najpažljivijim pregledom na njemu nisam uspeo da uočim nijednu iskru života. Sipao sam mu između usana malo vode iz čaturice, pokvasio mu lice, istrljao ruke i, uopšte, skoro ceo sat pokušavao da iz njega izvučem neki znak života. Činio sam to uprkos tome što sam znao da je mrtav.

Voleo sam Pauela. Bio je čovek u pravom smislu te reči; uglađen južnjački gospodin; iskren i odan drug; i zbog svega toga sam, naposljetku, sa najdubljom tugom digao ruke od svojih neveštih pokušaja da ga vratim u život.

Ostavio sam Puelovo telo tu gde je ležalo, na kamenoj ploči, i ušao u pećinu da je istražim. Otkrio sam jednu veliku prostoriju, prečnika oko trideset i visine od deset do dvanaest metara; gladak i ugažen pod, kao i mnogi drugi dokazi nagoveštavali su da je pećina, bar nekada davno, bila nastanjena. Njen zadnji deo gubio se u potpunoj pomrčini, pa nisam mogao da razaberem ima li još prolaza u neke druge prostorije.

Istražujući dalje, osetio sam kako me obuzima prijatna pospanost, što sam pripisao umoru od dugog i napornog jahanja i posledicama uzbuđenja zbog borbe i potere. Osećao sam se relativno bezbednim na tom mestu jer sam znao da jedan čovek može da odbrani pećinu od čitave vojske koja bi naišla tim putem.

Ubrzo sam bio tako pospan da sam se jedva odupirao snažnoj potrebi da se pružim na pod pećine i odmorim nekoliko trenutaka, ali sam bio svestan da se to ne bi dobro

završilo jer bi za mene značilo sigurnu smrt u rukama mojih crvenih drugara, koji su svakog trenutka mogli da jurnu na mene. Sa naporom sam pošao prema ulazu u pećinu, ali sam ošamućeno posrnuo prema bočnom zidu i skljojao se na tlo.

BEKSTVO MRTVOG

Savladao me je predivan osećaj pospanosti, mišići su mi se opustili i bio sam na rubu predavanja želji za snom, kad mi je do ušiju dopro šum konja koji se približavaju. Hteo sam da skočim na noge, ali sam sa užasom otkrio da mi mišići otkazuju poslušnost. Tada sam već bio potpuno budan, ali i dalje nesposoban da se pokrenem, kao da su mi se mišići pretvorili u kamen. Tada sam prvi put primetio da pećinu ispunjava nekakva izmaglica. Bila je vrlo slaba i mogla se primetiti samo na ulazu u pećinu, kroz koji se videla dnevna svetlost. Do nozdrva mi je dopro i neki oštar miris, pa sam mogao pretpostaviti da me je opio neki otrovan gas; samo nisam mogao da dokučim kako sam zadržao umne sposobnosti, a da ipak ne mogu ni da se pomerim.

Ležao sam lica okrenutog prema ulazu u pećinu, na mestu sa kog sam mogao da vidim kratak deo puta između pećine i okuke, puta koji je vodio oko ispusta litice. Šum konjskih koraka više se nije čuo, pa sam pretpostavio da mi se Indijanci prikradaju malenim ispustom koji vodi do groba u kome sam živ ležao. Sećam se da sam se nadao da će

me brzo dovršiti, jer mi se nije sviđala pomisao na sve ono što bi mogli da mi urade ako ih obuzme takvo raspoloženje.

Nije prošlo mnogo kada me je tihi šum upozorio na njihov blizinu, zatim se iza ispusta litice oprezno pojavilo jedno lice pod perjanicom i bojama, i njegove divlje oči su me ugledale. Bio sam siguran da može da me vidi i u prigušenoj svetlosti pećine, jer su zraci jutarnjeg sunca kroz ulaz pećine padali pravo na mene.

Momak je, umesto da priđe, samo stajao i zurio, izbuljenih očiju i otvorenih usta; zatim se pojavilo još jedno divlje lice, pa treće, četvrto i peto, pružajući vratove preko ramena svojih drugara koje nisu mogli zaobići na uzanoj ivici. Svi su imali izraz strahopoštovanja, ali nisam shvatao iz kog razloga, niti sam saznao dok nije proteklo deset godina. Da iza onih koji su gledali u mene ima još ratnika, bilo je jasno po tome što su ovi napred šaputali nešto onima iza sebe.

Odjednom se iz dubine pećine iza mene začu duboko ali razgovetno mumlanje; čuvši ga, Indijanci se okrenuše i razbežaše u panici, puni užasa. Razbežali su se toliko izbezumljeni od neviđenog bića iza mene, da se jedan od ratnika naglavačke bacio sa litice dole, na stene. Kratko su divlje vrištali u kanjonu, a zatim je opet zavládala tišina.

Glas koji ih je prestravio nije se ponovio, ali je, kao takav, bio dovoljan da me podstakne na razmišljanje o užasu koji se šunja kroz senke iza mojih leđa. Strah je relativan, pa svoja osećanja u tom trenutku mogu da merim samo prethodnim i potonjim doživljajima opasnosti, ali bez stida mogu reći: ako je osećanje koje sam doživeo u toku sledećih nekoliko minuta bio strah, neka je Bog u pomoći kukavicama, jer kukavičluk je sasvim sigurno sam sebi kazna.

Bio sam paralisan, leđima okrenut nekoj strahovitoj i nepoznatoj opasnosti od čijeg su se samog oglašavanja opaki apački ratnici razbežali u divljem stampedu, kao što bi se stado ovaca prestravljeno razbežalo pred čoporom vukova; za mene, to je bilo nešto najstrašnije što može zadesiti čoveka koji je navikao da se svom svojom ogromnom snagom bori za život.

Nekoliko puta učinilo mi se da iza leđa čujem šumove, kao da se neko oprezno kreće, ali naposljetku su i oni utihnuli i mogao sam da bez prekida nastavim razmatranje svog položaja. Mogao sam samo da pogađam šta je uzrok moje paralizovanosti i samo sam se nadao da će ona proći isto tako naglo kao što me je i obuzela.

Kasno posle podne moj konj, koji je oborenih uzda stajao ispred pećine, lagano je pošao niz put, očito da bi potražio hranu i vodu, i ja sam ostao sam sa svojim tajanstvenim i nepoznatim sustanarom i telom svog druga, koje je ležalo na rubu mog vidokruga, na zaravni, gde sam ga ujutru ostavio.

Od tada pa do ponoći vladala je mrtva tišina; onda odjednom iznenađen začuh kako stravičan jecaj razbija jutro, i iz mračnih senki opet se začu šum kretanja i šuškanje suvog lišća. To je bio užasan šok za moje već prenapete živce, i ja nadljudskim naporima pokušah da raskinem svoje teške okove. Bio je to napor uma, volje i živaca; nije bio napor mišića, jer nisam uspeo da pomerim ni mali prst. I tada nešto popusti, na trenutak osetih mučninu i nešto škljocnu kao kad pukne čelična žica, i u sledećem trenutku stajao sam leđima uza zid pećine, očekujući svog neznanog protivnika.

Tada mesečina obasja pećinu i preda mnom se ukazala moje sopstveno telo, ispruženo kao što je satima bilo,

pogleda uperenog prema otvorenoj zaravni ispred pećine i ruku mlitavo opruženih na zemlji. Prvo sam ugledao svoje beživotno telo na podu pećine, a zatim izbezumljen, i samog sebe; jer, dole sam ležao obučen, a opet, ovde sam stajao go kao od majke rođen.

Izlazak se odigrao tako brzo i neočekivano da sam za trenutak zaboravio sve osim svoje čudne metamorfoze. Prvo sam se zapitao je li ovo smrt?! Jesam li zaista zauvek prešao u taj drugi život? Ali u to nisam mogao da poverujem, jer sam osećao kako mi ispod rebara srce lupa od napora da se oslobodim narkoze koja me je obuzela. Disao sam brzim i kratkim udisajima, hladan znoj mi je curio iz svake pore na telu, a prastari ogled štipanjem otkrio je činjenicu da sam samo obična utvara. Opet sam iznenada došao k sebi kada se ponovio onaj čudni jecaj iz dubine pećine. Pošto sam bio nag i nenaoružan, nisam osećao ni najmanju želju da se suočim sa neznancem koji mi je pretio.

Revolveri su se nalazili na mom beživotnom telu, koje, iz nekog nedokučivog razloga, nisam bio u stanju da dodirnem. Karabin mi je bio u futrolu pričvršćen za sedlo, a pošto mi je konj odlutao, ostao sam bez ikakvog oružja za samoodbranu. Jedini izlaz video sam u bekstvu, a odluku doneo ohrabren šuškanjem onoga što se mojoj raspaljenoj mašti činilo kao šunjanje prema meni kroz mračnu pećinu.

Ne mogavši više da se odupirem iskušenju da pobegnem sa tog jezivog mesta, ubrzo iskočih u vedru zvezdanu noć Arizone. Oštar i svež planinski vazduh ispred pećine delovao je otrežnjujuće i odmah osetih kako kroz mene struje nova snaga i hrabrost. Zastao sam na rubu zaravni i prekorio sebe zbog onoga što mi je sada izgledalo kao sasvim

neosnovan strah. Uveravao sam sebe da sam, posle toliko sati bespomoćnog ležanja u pećini, iz nje izašao potpuno nepovređen; i razum me je ubeđivao da su zvuci koje sam čuo morali biti prirodni i bezopasni, a možda je i oblik pećine takav da najslabija promaja u njoj stvara zvuke koje sam čuo.

Odlučih da to ispitam, ali prvo digoh glavu da osvežim pluća čistim i osvežavajućim noćnim planinskim vazduhom. Tada ugledah ispred sebe predivan pejzaž: prostranstvo od stenovitih litica, zaravni obasute kaktusima, od čega je mesečina stvorila blistavu i zanosnu čaroliju.

Mali broj čudesa sa zapada deluje tako nadahnjujuće kao lepota mesečinom obasjanog pejzaža Arizone; srebrnaste planine u daljini, neobična svetla i senke na brdašcima i u potocima, kao i groteskni detalji nepomičnih ali lepih kaktusa stvaraju sliku koja istovremeno očarava i nadahnjuje, kao da je čovek prvi put ugledao prizor nekog mrtvog i zaboravljenog sveta, toliko drugačijeg od svih ostalih mesta na zemlji.

Stojeći tako zamišljen, digoh pogled sa pejzaža prema nebu, na kome su bezbrojne zvezde stvarale čudesan i predivan baldahin za lepotu tog zemaljskog prizora. Pažnju mi je odmah privukla jedna velika, crvena zvezda, nisko iznad dalekog horizonta. Gledajući je, osetih kako me savladava njena čarolija: bio je to Mars, bog rata, koji je za mene, ratnika, uvek bio neodoljivo privlačan. Dok sam zurio prema njemu u toj neobičnoj noći, činilo mi se da me on zove iz nezamislive daljine, da me mami sebi i privlači kao magnet česticu gvožđa.

Nisam mogao da se oduprem čežnji; zatvorio sam oči i ispružio ruke prema zaštitniku svog zanimanja, i osetio kako me nešto brzinom misli vuče kroz beskrajno svemirsko bespuće. Bio je to trenutak neizmerne hladnoće i neprozirnog mraka.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
U BRDIMA ARIZONE	11
BEKSTVO MRTVOG	20
MOJ DOLAZAK NA MARS	26
ZATVORENIK	35
IZBEGAVAM SVOG PSA ČUVARA	42
BORBA KOJOM SAM STEKAO PRIJATELJE	47
PODIZANJE DECE NA MARSU	53
LEPA ZAROBLJENICA S NEBA	60
UČENJE JEZIKA	67
ŠAMPION I POGLAVICA	72
SA DEŽOM TORIS	83
MOĆNI ZATVORENIK	91
LJUBAV NA MARSU	98
DVOBOJ DO SMRTI	106
SOLINA PRIČA	117
PLANIRAMO BEKSTVO	127

SKUP POVRATAK	139
OKOVAN U VARHUNU	149
BORBA U ARENI	154
U FABRICI ATMOSFERE	160
VAZDUHOPLOVNI IZVIĐAČ ZODANGE	171
NAŠAO SAM DEŽU	183
IZGUBLJEN NA NEBU	194
TARS TARKAS NALAZI PRIJATELJA	202
PLJAČKANJE ZODANGE	211
KROZ POKOLJ DO SREĆE	218
OD SREĆE DO SMRTI	226
PEĆINA U ARIZONI	233

Edgar Rajs Barouz
MARSOVSKA PRINCEZA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Blum

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-260-6

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2019.

Štampa
ART PRINT MEDIA, Novi Sad

Izdavač / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-93-31

БАРОУЗ, Едгар Пајс, 1875–1950

Marsovska princeza / Edgar Rajs Barouz ; prevod sa engleskog Dragan Golubović. – Beograd : Dereta, 2019 (Novi Sad : Art print Media). – 235 str. ; 20 cm. – (Biblioteka Stripoteka)

Prevod dela: A Princess of Mars / Edgar Rice Burroughs. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-260-6

COBISS.SR-ID 277683980